

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Peter Post
031-605443
peter.post@lansstyrelsen.se

BESLUT
2010-05-07

Diarienummer
511-99462-2008

Sida
1(10)

Beslut om bildande av naturreservatet Verleskogen i Ale kommun

Innehåll

Beslut om bildande m.m.
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för beslut
Upplysningar
Ersättningstalan
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Sakägarförteckning
Bilaga 5. Besvärshänvisning O4:1
Bilaga 6. Sändlista

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreseptet Verleskogen
NVR ID:	2014940
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Ale
Ungefärlig mittpunkt	129696 – 644081
Fastigheter och ägare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)</i>
Nyttjanderättsinnehavare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)</i>
Areal (ha):	85,4 ha
Förvaltare:	Västkuststiftelsen
Naturgeografisk region:	21b: Sydöstra Norges och sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap; Södra Västergötlands sprickdalslandskap
Objektskategori:	Skog av särskilt värde för flora och fauna
IUCN-kategori:	Ia Strikt naturreservat

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Verleskogen.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen i bilaga 3. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m..

Länsstyrelsen utser Väst kuststiftelsen som förvaltare av naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 21 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och förstärka de höga naturvärden som finns i området och som är kopplade till orördhet och barrskogar med hög ålder;
- trygga och förstärka livsbetingelserna för områdets värdefulla flora och fauna;
- utveckla och tillgängliggöra området för friluftsliv och naturstudier.

Syftet skall tryggas genom att:

- Området skyddas från all form av exploatering;
- huvuddelen av området lämnas för fri utveckling;
- naturvårdande skötsel för att främja tallskog med gamla tallar genomförs vid behov;
- parkeringsplats, stigar och friluftslivsanläggningar såsom skyltar och vindskydd anläggs.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet.
Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad;
2. uppföra mast, antenn, torn eller annan anläggning;
3. dra fram mark- eller luftledning;
4. anlägga väg eller parkeringsplats;
5. spränga, schakta, muddra, tippa eller fylla ut med massor;
6. dika, dikesrensa eller dämma;
7. anordna upplag;
8. föryngringsavverka, gallra, röja eller utföra annan skogsvårdsåtgärd;
9. skada eller bortföra dött träd såsom torraka, vindfälle eller låga;
10. bedriva täkt i någon form, kommersiellt eller för husbehov, av berg, sten eller jord;
11. tillföra kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel;
12. plantera in för trakten främmande växt- eller djurart;
13. framföra motordrivet fordon annat än i samband med uttransport av fällt vilt med s.k. älghugare eller motsvarande.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

14. anlägga ny stig.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

1. Utmärkning av naturreservatet i terrängen.
2. Anläggning av parkeringsplats, vindskydd och markerad stig samt uppsättning av informationstavlor.
3. Underhåll av parkeringsplats, vindskydd och markerad stig.
4. Naturvårdande gallring och röjning i yngre skogsbestånd, samt av röjning/ringbarkning av yngre granar som riskerar tränga ut gamla tallar.
5. Naturvårdsbränning, om detta efter utredning anses nödvändigt.
6. Undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 §)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Framföra motordrivet fordon annat än i samband med uttransport av fällt vilt med s.k. älgdragare eller motsvarande.
2. gräva upp växter eller insamla vedsvamp, lav eller mossor. Förbudet gäller inte plockning av blommor, bär och matsvamp för eget privat behov;
3. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och ikullfallna träd och buskar;
4. medföra hund som inte är kopplad. Förbudet gäller ej vid jakt;
5. cykla eller rida;
6. utplantera växt- eller djurart.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinventeringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.

Beskrivning av naturreservatet

Natur- och kulturhistoriska värden

Naturreservatet Verleskogen ligger strax öster om Holmevattnet inom Risveden som är ett glest befolkat område som domineras av barrskog. Terrängen är relativt flack och lättvandrad med lite brantare partier i områdets västra och östra delar. Jordtäcket i området är tunt och består framförallt av morän men i delar av området saknas helt jordtäcke. Skogen utgörs i huvudsak av äldre barrskog med barrblandskog och tallskog som dominerande skogstyper. En stor del av den nuvarande skogen inom reservatet består av skog som inte brukats på länge eller där virkesuttaget varit ringa.

I delar av området förekommer även yngre bestånd av både tall och gran. Lövinslaget består främst av björk och ek i små mängder. Fältskiktet domineras av blåbär, lingon, kråkbär och ljung, men i fullslutna bestånd saknas ibland fältskikt. I området förekommer många våtmarker i svackor i terrängen bl.a. med förekomst av senväxta granar och alar. En stor del av våtmarkerna håller sakta på att växa igen med framförallt tall och kommer sannolikt att övergå till sumskog på sikt.

Områdets stora värde ligger i skogens höga ålder och relativa orördhet vilket skapar goda livsbetingelser för många barrskogslevande arter. I området finns t.ex. många tallar med en ålder på drygt 200 år. Andelen död ved i form av torrakor och lågor är i partier god vilket gagnar många vedlevande insekter och vedsvampar liksom hackspettar och hålhäckande fågelarter.

Fågelfaunan är rik med många fågelarter typiska för områden med gammal barrskog. Av tättingarna är bl.a. olika arter av mesar, trastar och hackspettar vanligt förekommande. I området häckar också regelbundet spurvuggla och pärluggla liksom ormvråk, fiskgjuse, storlom och nattskär. Tjäderspelt förekommer årligen med varierande antal tuppar och i området har även orre, bivråk och gök regelbundet observerats.

Områdets magra moränjor dar ger inget utrymme för någon rik kärlväxtflora men några intressanta fynd i området finns ändå, bl.a. av granspira *Pedicularis sylvatica* och orkidéerna knärot *Goodyera repens* och spindelblomster *Listera cordata*.

Friluftsliv

Verleskogen har fram till de senaste åren varit relativt sparsamt besökt av allmänheten. Då området uppmärksammats stort 2008/2009 genom ideella insamlingar för att bevara skogen har besökarantalet ökat ordentligt. Inga friluftsanläggningar finns idag i området men nya vägar har de senaste åren dragits fram till området. Parkeringsplats kommer att anläggas i anslutning till området liksom en markerad stig i området.

Markanvändning

Dagens markanvändning i Risveden domineras helt av skogsbruk. På 1970-talet genomförde Lantbruksnämnden en omarrondering på Risveden. Av många små skiftet bildades större enheter. Det byggdes också många skogsbilvägar som gjorde att skogen blev mer lättillgänglig och stora avverkningar gjordes. Då reservatsområdet har varit relativt otillgängligt har skogen i området emellertid påverkats mycket lite av skogsbruk under de senaste årtiondena och har utvecklats till en skog med naturskogs karaktär.

Bebyggelse och anläggningar

Ingen bebyggelse eller anläggning finns i eller i direkt anslutning till reservatet.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Planeringsbakgrund

Hela naturreservatet ingår i riksintresse för naturvård (NRO14123 "Risveden") och friluftsliv (FP8 "Risvedenområdet").

Skogsstyrelsen klassade 1996 en stor del av området som naturvärdesobjekt. Hela området är i Ale kommuns översiktsplan betecknat som "Särskilt värdefulla naturområden, Höga naturvärden/unika naturvärden". I Ale kommuns naturvårdsprogram från 2007 är reservatet placerat i klass 2 – höga naturvärden.

Ärendets handläggning

Områdets naturvärden har under flera årtionden varit kända framförallt med avseende på förekomsten av skogshöns samt pärluggla och sparvuggla.

Den 26 februari 2001 skrev Naturskyddsföreningen i Ale till Länsstyrelsen och föreslog att området borde bli naturreservat. Länsstyrelsen konstaterade i sitt svar 18 oktober 2005 att området har naturvärden som kan motivera ett formellt skydd men att naturvårdsavtal eller biotopskydd genom Skogsstyrelsen är lämpligare skyddsinstrument än naturreservat.

Under 2006 uppkom åter frågan om naturreservat då dåvarande markägare av Verle 1:39 planerade att sälja sitt skogsskifte. Länsstyrelsen bedömde emellertid att området inte hade tillräckligt höga naturvärden utifrån den antagna regionala skogsstrategins kriterier för att kunna prioritera ett köp av området med avsikt att bilda naturreservat.

Området såldes 2007 och samma år lämnades avverkningsanmälningar in för två delområden på Verle 1:39 till Skogsstyrelsen. I samband med detta tog Naturskyddsföreningen i Ale kontakt med stiftelsen Ett klick för Skogen som under våren 2008 skrev kontrakt med markägaren om att köpa området under förutsättning att stiftelsen kunde samla in överenskommen köpesumma.

Under 2008 initierade Ett klick för skogen kontakter med Ale kommun och Västkoststiftelsen om att delta i arbetet med att bevara Verleskogen. Länsstyrelsen meddelade under hösten 2008 Ale kommun och Västkoststiftelsen möjligheten till en statlig delfinansiering på 50 procent av ett köp av Verleskogen om ett naturreservat inrättades.

Området köptes våren 2009 av Ett klick för skogen, Västkoststiftelsen och Ale kommun.

Ägarna till Verle 1:39, Verle 12:2, Verle 1:40, delägare i samfällt vatten och fiske i St. Ljusevattnet, Kent Olofsson och Anette Ruusvik-Olofsson som innehar jakträtten i reservatet har som berörda mark- och sakägare, förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m m att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Ale kommun och Skogsstyrelsen.

Grannar till naturreservatet, Västkoststiftelsen, Fältbiologerna, LRF Väst, Naturskyddsföreningen i Ale, samt NAISvefa har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Ale kommun, Ett klick för skogen liksom Skogsstyrelsen har tillstyrkt reservatsförslaget.

Naturskyddsföreningen i Ale har inkommit med invändningar mot förslaget att anlägga ett vindskydd vid Lilla Ljusevattnet. Farhågor finns om nedskräpning, åverkan på träd och störning av landskapsbilden liksom av fågellivet i sjön. Inga konkreta planer finns i dagsläget på att anlägga ett vindskydd i reservatet. Dock har Västkuststiftelsen som markägare och förvaltare av reservatet uttryckt önskemål om att skötselplanen möjliggör en sådan anläggning om ett behov anses föreligga för att främja friluftslivet i området. Länsstyrelsen bedömer att ett vindskydd i området ligger i linje med syftet att utveckla och tillgängliggöra området för friluftsliv och naturstudier och inte bör påverka områdets naturvärden negativt varför möjligheten att anlägga ett vindskydd kvarstår i skötselplanen.

Markägaren till fastigheten Ale Skaggata 1:12, som gränsar till naturreservatet, har inkommit med önskemål om att få anlägga en skogsväg för traktor eller skogsmaskin genom området. Om tillstånd för att anlägga skogsväg inte kan ges yrkar markägaren ersättning av staten. Enligt Länsstyrelsens förslag till beslut är det förbjudet att inom naturreservatet anlägga väg eller parkeringsplats (A4), liksom att föryngringsavverka, gallra, röja eller utföra annan skogsvårdsåtgärd (A8). Vidare är det förbjudet att framdriva motordrivet fordon annat än i samband med uttransport av fäلت vilt med s.k. älghugare eller motsvarande (A13, C1). Länsstyrelsen bedömer att anläggandet av en skogsväg riskerar att påverka både områdets naturvärden och upplevelsevärden negativt varför anläggandet av en sådan skogsväg inte kan undantas från föreslagna föreskrifter. Länsstyrelsen har vidare uppdragit åt NAISvefa att utreda eventuell rätt till ersättning enligt 31 kap Miljöbalken (MB) för ägaren till Ale Skaggata 1:12 till följd av bildandet av naturreservatet. Då förslaget till skogsväg i huvudsak berör fastigheterna Verle 1:39 och Verle 1:40, som ägs av Västkuststiftelsen respektive Ett klick för skogen, där inskriven rätt till väg saknas för Skaggata 1:12, bedöms staten inte vara ersättningsskyldig.

Skogsstyrelsen har inkommit med kompletterande uppgifter om skogshistoriken i området vilket har tillförts skötselplanen.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Verleskogen utgör en större sammanhängande värdekärna för skogliga naturvärden i Risveden. Områdets stora värde ligger i skogens höga ålder och relativa orördhet vilket skapar goda livsbetingelser för många barrskogslevande arter. I området finns t.ex. många tallar med en ålder på drygt 200 år. Andelen död ved i form av torrakor och lågor är i partier god vilket gagnar många vedlevande insekter och vedsvampar liksom hackspettar och hålhäckande fågelarter. Områdets storlek möjliggör vidare en fortsatt stabil miljö för många av områdets arter. Fågelfaunan är rik med många fågelarter typiska för områden med gammal barrskog. Området inbjuder även till friluftsliv vilket kommer främjas genom att parkeringsplats och en markerad stig anläggs i området.

För att områdets naturvärden ska kunna bevaras och utvecklas skall skogen i huvudsak lämnas till fri utveckling. Målsättningen är också att på sikt förstärka området befintliga värden genom naturvårdsinriktad röjning och återväxt i ungskogsbestånd.

Med hänsyn till områdets storlek och det stora intrång ett förbud mot produktionsinriktat skogsbruk i området skulle innebära bedömer Länsstyrelsen att bildande av naturreservat är det bästa alternativet för att på lång sikt trygga och förstärka områdets höga naturvärden. Reservatsbildning underlättar dessutom genomförandet av naturvårdsinriktad skötsel.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet Levande skogar, delmål 12.1.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Gagnvirke

Alla virkessortiment inkl. grenar och toppar (GROT) som tas ut ur området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller förvaltaren av naturreservatet.

Insektsangrepp

Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter naturreservatsbildningen att vara statens ansvar.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskydds-förordningen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Västkuststiftelsen. Förvaltningen ska ske i samverkan med berörda markägare och Länsstyrelsen.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till Miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Göteborgs Posten.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4:1.

I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat. Naturvårds-handläggare Peter Post har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg, antikvarie Jan Ottander, länsarkitekt Peter Nordström, Vattenvårdshandläggare Dan Hellman och länsjurist Jonas Ledelius.

Göran Bengtsson

Peter Post